

APEL

al reprezentanților societății civile cu privire la necesitatea **revizuirii substanțiale sau poziționării corecte** a proiectului **Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova-2020**

Proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova 2020 este propus să ofere o viziune pe termen lung al dezvoltării Republicii Moldova. Constatăm că în pofida bunelor intenții și consultărilor în elaborare acesteia, proiectul promovează o abordare limitată, axată doar pe *unele aspecte ale creșterii economice* a țării¹. Modelul propus de realizare a creșterii economice *nu reflectă viziunea de dezvoltare durabilă* a țării.

Proiectul strategiei în anumite condiții ar putea contribui la creșterea economică însă abordarea exclusivă a strategiei va împiedica dezvoltarea durabilă. Proiectul strategiei va condiționa subordonarea priorităților tuturor altor strategii sectoriale, avînd *efecte adverse negative* asupra *dezvoltării durabile* sectoriale ale țării.

Prioritățile creșterii economice și dezvoltării durabile *sunt complementare dar nu reciproc exclusive. Substituirea scopului de dezvoltare durabilă cu obiectivul important, dar mai îngust ca scop, de creștere economică este greșit în principiu. Dezvoltarea durabilă include creșterea economică robustă.*

Recomandăm:

1. *Amînarea dezbaterilor* asupra proiectului Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova 2020 în cadrul plenului Parlamentului și organizarea audierilor publice cu participarea reprezentanților societății civile,
2. Redenumirea Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova 2020 în *Strategia sau Concepția de Facilitare a Creșterii Economice: 7 priorități cheie*,
3. Examinarea oportunității adoptării Strategiei prin hotărîrea Guvernului ca un document de referință în realizarea eforturilor sale de crearea condițiilor pentru creșterea economică,
4. Strategia va deveni o *concepție de creare a condițiilor de realizare a creșterii economice avînd o prioritate asupra unor prevederi ai strategiilor sectoriale unde există neconcordanțe*, însă va recunoaște rolul complementar și important al strategiilor sectoriale și *nu va interfera cu prevederile acestora în realizarea dezvoltării multidimensionale a țării*,
5. Se va elabora o *strategie durabilă de dezvoltare a țării*, avînd exemplu Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) pentru perioada următorilor 5 ani, aceasta ar include prioritățile de dezvoltare a țării pe toate domeniile, inclusiv: *consolidarea funcționării instituțiilor democratice, sănătate, mediu, social, educație, justiție, asigurarea drepturilor omului, integritatea țării, infrastructura, dezvoltarea regională și descentralizarea, eficiența administrației, aspectele intersectoriale ca gender, etc*,
6. Exercițiul de elaborare a strategiei durabile de dezvoltare a țării va fi asigurat printr-un *proces participativ larg pentru toate etapele de elaborare* a documentelor prin includerea tuturor sectoarelor și domeniilor.
7. Implicarea adecvată a partenerilor de dezvoltare în procesul de redactare, elaborare și implementare a Strategiilor de dezvoltare.

Principalele constatări pozitive în textul proiectului Strategiei:

- *Redefinirea modelului de creștere economică* bazat pe atragerea investițiilor străine, dezvoltarea industriilor naționale orientate pe producție și export al bunurilor și serviciilor, transferul și asimilarea tehnologiilor moderne, facilitarea finanțelor economice accesibile, simplificarea substanțială a activității economice și reducerii poverii de constrîngere în activitatea economică,

¹ Metodologia proiectului Strategiei este bazată pe cercetarea **Growth Diagnostics autorată de Ricardo Hausmann, Dani Rodrik, Andrés Velasco (2005)**, avînd 3 piloni de baza în creșterea economică: 1) ridicarea capacităților umane, 2) exploatarea oportunităților externe prin eliberarea de constrîngerile interne, 3) eliminarea unor constrîngeri cheie (prioritizate) de creștere.

- *Recunoașterea calității creșterii economice actuale doar extensive* bazate pe majorarea stocului de capital fix, creșterea productivității relative în sectoriale de servicii și parțial industriilor din contul productivității în agricultură, toate fără crearea locurilor de muncă noi, reducerea forței de muncă,
- Diagnosticarea adecvată a costului excesiv al finanțelor pentru creștere economică (lipsesc obiectivele și politicile de micșorare a acestora),
- *Diagnosticarea adecvată a poverii excesive și a barierelor în inițierea și funcționarea antreprenoriatului* (lipsesc soluții pragmatice de reducere a acestora),
- Diagnosticarea adecvată a riscului extern major al costului energiei ca factor de producție (lipsesc soluțiile de diversificare a producției energiei),
- Diagnosticarea adecvată a insuficienței, relevanței și calității deprinderilor ca factor de producție din industriile investiționale (lipsește analiza contextuală în funcție de industria competitivă),
- Diagnosticarea adecvată pentru calitatea serviciilor de justiție prin anunțarea combaterii corupției (lipsește axarea pe eficiența și stabilitatea justiției și politici pragmatice de realizare).

Principalele deficiențe în textul proiectului Strategiei:

- Elaborată în baza a 2 ipoteze presupuse ca stabile: nivelul de remitențe și migrația forței de muncă supoziția cu *un risc foarte mare cu efecte adverse* asupra consistenței creșterii prognozate,
- *Lipsește vizibilitatea priorității integrării europene*, a strategiilor conexe de integrare europeană și contextualizarea implementării Strategiei în baza strategiilor sectoriale (Planul de Acțiuni UE-RM, Reforma justiției, Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, Planul de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, Reforma sectorului justiție, Strategia anticorupție, Planul în domeniul drepturilor omului etc),
- *Neglijată alți factori de facilitare a creșterii economice*: factorii externi (evoluțiile și șocurile economice regionale, analiza și identificarea oportunităților externe de piețe și cerere, susținerea insuficientă a partenerilor de dezvoltare pentru viziunea formulată, evoluția costurilor factorilor de producție, evoluțiile tehnologice, etc) și factorii interni (stabilitatea și politicile macroeconomice, politicile monetare și fiscale, capacitatea fiscală, capacitatea insuficientă în implementare a strategiei, infrastructura de producție altă decât drumurile necesare economiilor noi, etc),
- *Lipsește prioritizarea industriilor cu capacitate competitivă de creștere* și a propunerilor pragmatice de formulare a politicilor fiscale, de reglementare și trezoreriale în vederea realizării obiectivelor propuse, inclusiv analiza costurilor și beneficiilor,
- *Neglijate* provocările pentru funcționarea instituțiilor democratice și realizarea politicilor publice în domeniul: *sănătății, mediului ambiant, socialului, educației, justiției, asigurării drepturilor omului, integrității țării, dezvoltării infrastructurii locale, dezvoltării regionale și descentralizării, eficienței administrației etc.*

Semnatarii:

Membrii Consiliului Național al ONG din R.Moldova: www.consiliulong.md,

1. Larisa Celan, Președintele Consiliului ONG, Societatea Orbilor din Moldova,	4. Iuliana Cantaragiu, Centrul Național de Mediu
2. Eduard Mihalaș, Vice-președintele Consiliului ONG, Consiliul Național al Tineretului din Moldova,	5. Ecaterina Mardarovici, Clubul Politic al Femeilor 50,
3. Antonia Fonari, Secretar General al Consiliului ONG, vice-președintele Consiliului Național pentru Participare, Centrul de Resurse “Tineri și Liberi”,	6. Eugen Revenco, Asociația pentru Politică Externă,
	7. Igor Meriacre, Asociația Motivație din Moldova,
	8. Sergiu Neicovcen, Centrul Contact,
	9. Valeriu Prohnițchi, Centrul Analitic Expert-Grup,

Membrii Consiliului Național pentru Participare:

www.cnp.md

10. Sergiu Ostaf, Președintele Consiliului Național pentru Participare, membru al Consiliului ONG, Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO),
11. Ghenadie Țurcanu, Centrul de Politici și Analize în Sănătate (PAS),
12. Liubomir Chiriac, IDIS "Viitorul",
13. Alecu Reniță, Mișcarea Ecologistă din Moldova,
14. Mihail Sircheli, Asociația Obștească "Centrul de Tineret Pilgrim-Demo din UTA Găgăuzia",
15. Artiom Zavadovschi, Consiliul Național al Tineretului din Moldova,
16. Dorina Focșa, Centrul de Resurse "Tineri și Liberi",
17. Silvia Guzun, AO Clubul Politic al Femeilor 50/50,
18. Arcadie Barbăroșie, Institutul de Politici Publice,
19. Daniela Mămăligă, AO "Parteneriat pentru Fiecare Copil",
20. Mariana Ianachevici, Alianța ONG-urilor Active în Domeniul Drepturilor Copilului,
21. Ana Revenco, Centrul Internațional "La Strada",
22. Veronica Crețu, AO Centrul de Training CBTM,
23. Vanu Jereghi, Institutul pentru Drepturile Omului (IDOM),
24. Elena Prohnițchi, Asociația pentru Democrația Participativă (ADEPT),
25. Tatiana Puiu, Centrul pentru Jurnalism Independent,
26. Ion Manole, Asociația Promo-LEX.

Membrii Consiliului Consultativ al ONG-urilor de Mediu:

27. Alecu Reniță, Mișcarea Ecologistă din Moldova,
28. Iordanca-Rodica Iordanov, EcoContact /Milieukontakt International,
29. Alexandru Jolondcovschi, Uniunea pentru valorificarea deșeurilor - "Pentru o Moldova curata",
30. Elena Zubcov, Asociația EcoTox,
31. Vladimir Garaba, OT Chisinau a Mișcarea Ecologistă din Moldova,
32. Emilia Malai, Asociația Mediu și Sănătate,
33. Vitalie Cimpoes, Asociația Cutezatorul,
34. Iuliana Cantaragiu, Centru Național de Mediu,
35. Ilya Trombițki, Asociația "EcoTiras",
36. Artur Nebunu, Centru de Dezvoltare Regională Cahul,
37. Oleg Rotaru, Asociația "Ormax"

Membrii Coaliției Nediscriminare:

www.nediscriminare.md

38. Ion Duminica, Asociația Porojan
39. Angelika Flolov, Centrul de Informare GenderDoc-M
40. Vitalie Cîrhană, Millenium
41. Oleg Brega, Asociația Civică Internațională „Hyde Park”
42. Nicolae Rădiță, Centrul Național al Romilor
43. Ludmila Zmuncilă, Societatea de Planificare a Familiei

Alte organizații constituate:

44. Valentina Bodrug-Lungu, Gender-Centru
45. Cristina Pereteatcu, Amnesty International Moldova
46. Vitalie Zama, Asociația Juriștii pentru Drepturile Omului
47. Evghenii Golosciapov, expert independent,
48. Mihaela Copoț, Centrul de Informare în domeniul Informării pentru Drepturile Omului (CIDO),

49. Carolina Budurina-Goreacii, Centrul
 Internațional pentru Diplomația Civică.
50. Valentin Ciubotaru, Asociația BIOS